

• Články •

DLHY V DEDIČSKOM KONANÍ A PREDLŽENÉ DEDIČSTVO III.

JUDr. Miriam Breznoščáková

notárka so sídlom vo Vranove nad Topľou

V tretej časti svojho príspevku na tému „dlhy v dedičskom konaní“ sa pozastavím nad osobitým postavením štátu pri vyporiadaní dlhov v rámci dedičského konania, pomenujem zákonné možnosti vyporiadania sa s dlhmi v dedičskom konaní so zameraním na dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov veriteľom.

Štát ako účastník pri vyporiadavaní dlhov v dedičskom konaní

Podľa platnej hmotnoprávnej úpravy štát, ktorému pripadlo dedičstvo v prípade odúmrtie nesie rovnakú zodpovednosť za poručiťelove dlhy a za primerané náklady jeho pohrebu ako dedič.¹

Zvýšenú ochranu štátu pred veriteľmi (oproti dedičom) možno nájsť aj v modifikovanej zodpovednosti štátu, ktorému pripadlo dedičstvo ako odúmrtý, podľa ktorej štát zodpovedá za dlhy a primerané náklady spojené s pohrebom poručiťela iba majetkom, teda konkrétnymi vecami z dedičstva, nie hodnotou dedičstva (a iným majetkom štátu!), práve z tejto zásady zodpovednosti vychádza aj iný zákonný spôsob vyporiadania sa štátu s dlhmi v dedičstve.

Zákon určitými odlišnosťami v porovnaní s právami dedičov „zvyšuje“ štát ako účastníka dedičského konania v prípade vyporiadania dlhov v rámci prejednávania (aj nepredĺženého) dedičstva oproti dedičom. Zrejme je to tak preto, že dedič má zakotvené právo odmietnuť dedičstvo, ktoré si môže uplatniť práve aj v prípade predĺženého dedičstva. Keďže ide o základné hmotné prá-

vo dediča a štát dedičom nie je, toto právo nemá.

Ako určitú výhodu oproti dedičom, na účely nezískania „nepredajného“ majetku z dedičstva so zvýšenými finančnými a časovými nákladmi pre štát, mu zákon umožňuje vyrovnáť poručiťelove dlhy, a tým uspokojiť prihlásené pohľadávky veriteľov prenechaním vecí z dedičstva.² Ide o situácie, keď poručiťel nezanechal žiadne alebo nepostačujúce finančné prostriedky, z ktorých by štát mohol celkom alebo sčasti uhradiť peňažný dlh veriteľa peniazmi z dedičstva. Zákon tak umožňuje, aby štát svoju zodpovednosť za dlhy poručiťela voči jeho veriteľom realizoval tak, že im prenechá určité veci z dedičstva. Keďže toto právo môže uplatniť aj v prípade *nepredĺženého dedičstva*, je potom samozrejmé, že sa môžu prenechať len niektoré veci z dedičstva. Pri výbere týchto vecí však treba zachovať určitú primeranosť medzi hodnotou (všeobecnou cenou) prenechovaných vecí a výškou pohľadávky, ktorá sa má uspokojiť prenechaním vecí z dedičstva veriteľovi.

Dokonca zákon pri riešení dlhov, ktoré prešli na štát spolu s dedičstvom ide ďalej „v ústrety štátu“ v tom, že umožňuje štátu navrhnuť likvidáciu (nepredĺženého) dedičstva v prípade, ak veriteľ odmietne prijatie týchto vecí, ktoré mu štát chcel prenechať na uspokojenie jeho pohľadávky.

Avšak akékoľvek svojvoľné odmietnutie veriteľa prijať veci z dedičstva na uspokojenie svojej pohľadávky nie je pre súd (súdneho komisára) záväzná, a to v tom zmysle, že nie je vždy povinný nariadiť likvidáciu dedičstva len preto, že veriteľ odmietol prijať vec z dedičstva. V tomto štádiu musí súd, súdny komisár posúdiť, či ozaj ide

¹ § 472 ods. 1 OZ: „Štát, ktorému dedičstvo pripadlo, zodpovedá za poručiťelove dlhy a za primerané náklady jeho pohrebu rovnako ako dedič.“

² § 472 ods. 2 OZ: „Ak nemožno uhradiť peňažný dlh celkom alebo sčasti peniazmi z dedičstva, môže štát použiť na úhradu i veci, ktoré sú predmetom dedičstva a ktoré svojou hodnotou zodpovedajú výške dlhu. Ak veriteľ odmietne prijatie týchto vecí, môže štát navrhnuť likvidáciu dedičstva.“

o také ponúknuté veci z dedičstva, ktorých speňaženie je ťažko zrealizovateľné (t.j. veci sú z hľadiska svojej podstaty nepredajné a pod.), takže v konečnom dôsledku by veriteľ svoju pohľadávku z prevzatej veci z dedičstva neuspokojil, alebo to tak nie je a veriteľ nemá relevantný dôvod na neprijatie ponúknutých vecí z dedičstva (ako je to v prípade vecí, ako sú auto, byt a pod.), ktorých speňaženie nemôže spôsobiť pre veriteľa problémy, ktoré by boli dôvodom, že vec z dedičstva neprijme.³

Takto ponúknutá vec z dedičstva tu má vlastne uhradzovaciu funkciu (podobne ako záloh), no ak by bolo jej speňaženie, predaj pre veriteľa nevýhodný, nemusel by takto štátom ponúknutú vec prijať (na rozdiel od zálohu).

Ak štát navrhne likvidáciu dedičstva, súd vydá uznesenie, ktorým nariadi likvidáciu, návrh ktorého pripraví súdny komisár. Ďalší postup pri likvidácii (nepredĺženého) dedičstva je rovnaký ako v prípade predĺženého dedičstva.⁴

Ak sa v rámci likvidácie podarí veci z dedičstva, predtým ponúknuté veriteľom na uspokojenie ich pohľadávok, speňažiť, uspokojia sa z výťažku predaja veriteľa. Ich pohľadávky sa uspokojujú samozrejme postupom podľa skupín uspokojovania veriteľov.⁵ V opačnom prípade, teda ak sa v rámci likvidácie dedičstva veci z dedičstva (nepredĺženého) nepodarí prediť, tento majetok pripadne štátu⁶ a neuspokojené pohľadávky veriteľov zaniknú.⁷ Zánik neuspokojených pohľadávok veriteľov je zákonom daný tak voči dedičom, ako aj voči štátu, ktorému pripadlo dedičstvo buď ako odúmrté⁸, alebo že sa veci z dedičstva nepodarilo prediť.⁶ Podstatnou okolnosťou, ktorá zakladá právny stav zániku neuspokojených pohľadávok veriteľov, je právoplatné skončenie likvidácie dedičstva, a to buď právoplatnosťou uznesenia o rozvrhu výťažku, alebo právoplat-

nosťou uznesenia o pripadnutí vecí z dedičstva, ktoré sa nepodarilo prediť, štátu.

Procesné možnosti vyporiadania sa s dlhmi v dedičskom konaní

Skúsme si teda urobiť resumé, aké zákonné možnosti má notár prejednávajúci dedičstvo, keď v dedičskom konaní zistí dlhy poručiteľa ku dňu jeho smrti. Vychádzajúc z platnej právnej úpravy, najmä Občianskeho súdneho poriadku, sa v praxi teda môžeme konfrontovať so šiestimi procesnými možnosťami „riešenia či neriešenia“ dlhov poručiteľa, so spoločným menovateľom a zásadou, že dedenie nemá byť pre dediča rizikom. Podľa vyčíslenia pasív dedičstva a následného posúdenia, či ide o čistú hodnotu dedičstva alebo predĺžené dedičstvo s náležitým osvojením miery zodpovednosti dedičov za dlhy poručiteľa, si súdny komisár zvolí náležitý procesný postup, a to:

Pri nepredĺženom dedičstve

1. Ak notár v konaní konštatuje, že dedičstvo tvorí nepatrný majetok, teda majetok nepatrnej hodnoty (ustálená prax hovorí o hodnote do asi 1 000 €, no jej výška môže byť aj iná), a súčasne sú do pasív dedičstva zaradené náklady spojené s pohrebom, buď ako jediné, alebo aj iné dlhy poručiteľa. Notár postupom podľa § 175h ods. 2 OSP **uznesením vydá nepatrný majetok osobe, ktorá sa postarala o pohreb poručiteľa**, a konanie zastaví. Prípadný iný dlh sa v dedičskom konaní nerieši, aj pokiaľ by išlo o predĺžené dedičstvo.

Osoba, ktorá sa postarala o pohreb poručiteľa, je veriteľ s osobitným postavením (má postavenie v prvej skupine v rámci poradia uspokojovania pohľadávok veriteľov⁵) a súčasne je aj účastníkom konania.⁹ Podľa výslovného znenia záko-

³ R 14/71: „Na návrh štátu odôvodnený tým, že veriteľ odmietol prijať vec z dedičstva na úhradu svojej pohľadávky možno nariadiť likvidáciu i dedičstva nepredĺženého. Otázka možnosti upokojenia veriteľovej pohľadávky z majetku poručiteľa, je pre posúdenie dôvodnosti návrhu na likvidáciu dedičstva otázkou rozhodnou.“

⁴ § 175u ods. 1 OSP: „Likvidáciu dedičstva súd vykoná speňažením všetkého poručiteľovho majetku. Súdny komisár je povinný postupovať s náležitou starostlivosťou tak, aby majetok speňažil za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný majetok za obdobných podmienok obvykle predáva.“

⁵ § 175v ods. 2 OSP: „Z výťažku uhradí súd postupne pohľadávky podľa týchto skupín: a) náklady poručiteľovej choroby a primerané náklady jeho pohrebu, trovy konania a splatné výživné, b) dlžné dane a poplatky, c) ostatné pohľadávky.“

⁶ § 175u ods. 3 OSP: „O majetku poručiteľa, ktorý sa nepodarilo takto speňažiť, rozhodne súd, že pripadá štátu s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa.“

⁷ § 175v ods. 4 prvá veta OSP: „Právoplatným skončením likvidácie zaniknú proti dedičom neuspokojené pohľadávky veriteľov.“

⁸ § 462 OZ: „Dedičstvo, ktoré nenadobudne žiadny dedič, pripadne štátu.“

⁹ § 175b posledná veta OSP: „V konaní podľa § 175h ods. 2 je účastníkom konania iba ten, kto sa postaral o pohreb.“

na¹⁰ má totiž uspokojenie primeraných nákladov spojených s pohrebom poručiteľa prednosť pred poručiteľovými dlhmi, ktoré vznikli za jeho života.

Podobne chápe túto povinnosť aj Občiansky súdny poriadok,⁵ ktorý určuje poradie pohľadávok na uspokojenie pri rozvrhu výťažku speňaženia majetku poručiteľa v rámci likvidácie a podľa ktorého sa za prednostné pohľadávky považujú okrem nákladov spojených s pohrebom aj náklady poručiteľovej choroby, trovy konania a splatné výživné. Na práva iných veriteľov v tomto prípade súd neprihliada.

Prednostne sú uspokojované len „primerané náklady poručiteľovho pohrebu“. Primeranosť sa posudzuje podľa konkrétnych okolností a miestnych zvyklostí, podľa spoločenského postavenia poručiteľa, jeho veku a výšky jeho majetku. Sú to najmä náklady účtované pohrebnou službou, náklady na spolopnienie, cintorínske poplatky, náklady na zriadenie pomníka a náhrobnej tabule, náklady na úpravu hrobu, náklady na kar.¹¹

2. Ak notár v konaní zistí dlhy, ktoré zaradí do pasív dedičstva, lebo nie sú medzi dedičmi sporné, resp. ich má súdny komisár za preukázané, alebo do pasív dedičstva nie sú zaradené žiadne pasíva, lebo ich dedičia považujú za sporné, alebo súdny komisár ich nevyhodnotil ako dlhy poručiteľa, resp. žiadne pohľadávky voči poručiteľovi uplatnené neboli, prejedná nepredĺžené dedičstvo dohodou či potvrdením, osvedčením o dedičstve či uznesením (súdu). Dlh poručiteľa sa výslovne v osvedčení o dedičstve (uznesení súdu) neprejednávajú, nie sú v časti obsahujúcej vyporiadanie dedičstva výslovne obsiahnuté, teda konkrétny dlh voči konkrétnemu veriteľovi nenadobúda žiadny konkrétny dedič, pričom dedičia budú zodpovedať podľa hmotnoprávnej úpravy obsiahnutej v § 470 ods. 1 a 2 OZ.¹⁰

3. Ak sa vyporiadava pohľadávka veriteľa v rámci dedičského konania spolu s majetkom patriacim do dedičstva, výsledkom bude stav obsiahnutý v osvedčení o dedičstve či uznesení (súdu), z ktorého

ráho bude okrem vyporiadania konkrétneho majetku patriaceho do dedičstva konkrétnemu dedičovi vyplývať aj nadobudnutie konkrétnej pohľadávky konkrétnemu veriteľovi viažucej sa ku konkrétnemu dedičovi. Ide o rovnaké východiskové okolnosti ako vo vyporiadaní podľa bodu 2, len do súpisu pasív musia byť vždy zaradené dlhy poručiteľa, ak sa majú vyporiadať a ktorých výška však nepresahuje všeobecnú cenu majetku. **Dedičia sa môžu s veriteľmi dohodnúť, že zodpovednosť za ich pohľadávky preberú dedičia voči veriteľom inak, ako to vyplýva z § 470 ods. 2 OZ.** Na rozdiel od vyporiadania dedičstva dohodou, v ktorej dedičia zodpovedajú veriteľom podľa § 470 OZ,¹ pri tejto dohode sú účastníkmi tejto časti konania aj veritelia, s ktorými dedičia dohodu obsiahnutú v osvedčení o dedičstve alebo uznesení uzavru a o ktorých pohľadávkach sa koná.¹²

Ide o dohodu, v rámci ktorej sa vyporiadavajú spolu aktíva rovnako ako pasíva a vo výroku vyporiadania dedičstva by mohla vyzerať nasledovne:

„Dedičia a veritelia uzavreli o vyporiadaní dedičstva dohodu: pohľadávku veriteľa AB vo výške 00 €, vzniknutú na základe ... nadobúda dedič XY.“

V súpise pasív bude uvedený ako dlh konkrétna pohľadávka s označením veriteľov, ktorí sú uvedení aj v záhlaví ako účastníci konania AB.

Táto dohoda je prípustná len vtedy, ak dedičstvo nadobúda viac dedičov, keďže pri nadobudnutí dedičstva jediným dedičom nemôže dôjsť k žiadnej modifikácii zodpovednosti za dlhy poručiteľa, ako je ustanovená v § 470 OZ.¹³

Osvedčenie o dedičstve (uznesenie súdu) obsahujúce takto uzavretú dohodu s veriteľmi nie je podkladom pre podanie návrhu veriteľa ako oprávneného na exekúciu na účely vymoženého úhrady dlhu voči dedičovi ako povinnému, ktorý prevzal zodpovednosť (zaviazal sa voči veriteľovi), keďže ide o dohodu o vyporiadaní aktív, ako aj pasív tvoriacich dedičstvo medzi dedičmi na

¹⁰ § 470 OZ: „Dedič zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva za primerané náklady spojené s pohrebom poručiteľa a za poručiteľove dlhy, ktoré na neho prešli poručiteľovou smrťou. Ak je viac dedičov, zodpovedajú za náklady poručiteľovho pohrebu a za dlhy podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli, k celému dedičstvu.“

¹¹ Pavelková, B.: Zodpovednosť dediča za dlhy poručiteľa v súkromnom a verejnom práve. In: Ars Notaria č. 3/2009, s. 10.

¹² R 48/1975: „Ak sa vyporiadava pohľadávka veriteľa voči poručiteľovi v konaní o dedičstve uznesením súdu alebo dohodou v osvedčení o dedičstve, je veriteľ poručiteľa vždy účastníkom tej časti prejednávania dedičstva, ktorá sa týka jeho pohľadávky, a je vždy potrebný jeho súhlas, ak majú podľa tohto vyporiadania vykonaného dohodou či uznesením zodpovedať dedičia za dlhy poručiteľa inak, ako je to v § 470 ods. 2 OZ.“

¹³ R 63/1972: „K vyporiadaniu pohľadávky poručiteľovho veriteľa odchylné od § 470 ods. 2 OZ môže dôjsť v konaní o dedičstve, ak dedičstvo nadobúda viac dedičov.“

vzájom, hoci vo vzťahu ku konkrétnemu veriteľovi, ktorý je účastníkom tejto časti konania.¹⁴

Pri predĺženom dedičstve

Ďalšie tri nasledujúce spôsoby ako procesné možnosti vypořádania sa s dlhmi poručiťela prichádzajú do úvahy zásadne len v prípade predĺženého dedičstva, konštatovaného na základe uznesenia podľa § 175o OSP.¹⁵

4. Prvou možnosťou, s ktorou sa môžeme v praxi stretnúť, je vypořádanie, či skôr nevypořádanie predĺženého dedičstva spôsobom, akoby bolo nepredĺžené, teda **vypořádanie predĺženého dedičstva dohodou dedičov, či potvrdením dedičstva bez účasti veriteľov**. V konečnom dôsledku je to vlastne „neriešenie“ dlhov a najmä riziko pri dedení pre dediča, ktoré síce zákon výslovne neuvádza ako možnosť vypořádania predĺženého dedičstva, no ani ho nezakazuje. Napriek tomu mám za to, že takýto spôsob „neriešenia“ predĺženého dedičstva, keď dedič nadobúda mínusové dedičstvo, je vo vzťahu k dedičom a ich zodpovednosti za dlhy poručiťela neprofesionálny, možno až nezodpovedný, hoci najschodnejší a časovo najmenej náročný, a preto aj súdnymi komisármi využívaný.

5. Ďalšou možnosťou riešenia predĺženého dedičstva, či už sú účastníkmi konania dedičia alebo štát v prípade odúmrtie, je **dohoda účastníkov o tom, že predĺžené dedičstvo sa prenechá veriteľom na úhradu dlhov**.¹⁶ Keďže ide o dohodu dedičov (prípadne štátu) na strane jednej a veriteľov na strane druhej, súhlas veriteľov (veriteľa) s obsahom dohody, teda prebrať veci z (predĺženého) dedičstva ponúkaných dedičmi (štátom) na úhradu, uspokojenie ich pohľadávok, je nevyhnutný.

Za účastníkov tejto časti konania sa teda považujú okrem dedičov (prípadne štátu, ak ide o odúmrt) aj tí veritelia, ktorých pohľadávka sa v dedičskom konaní uspokojuje tým, že na jej úhradu veriteľ preberá konkrétnu vec z dedičstva.

O tejto dohode ako jedným z málo využívaných procesných inštitútov vypořádania sa s predĺženým dedičstvom sa v tomto príspevku zmienim podrobnejšie.

Prenechanie (predĺženého) dedičstva veriteľom – iure crediti § 175p OSP (§ 471 ods. 1 OZ)

Procesným predpokladom uzavretia takejto dohody je výrok o všeobecnej cene majetku, výške dlhov a výške jeho predĺženia, ktorý je obsiahnutý v samostatnom uznesení súdu. Súdny komisár z takéhoto právoplatného uznesenia (jeho vydanie by malo nasledovať po vykonanej konvokácii¹⁷) konštatuje, že ide o predĺžené dedičstvo.

V tomto štádiu závisí od dedičov, či sa pokúsia uzavrieť s veriteľmi túto dohodu. Rovnako od nich závisí výber veriteľov, s ktorými túto dohodu uzavruť.¹⁸ V záujme schválenia dohody súdom však notár musí dbať o to, aby išlo o veriteľov, ktorých pohľadávky boli v dedičskom konaní preukázané a aby dohodu uzavreli so všetkými veriteľmi, ktorých pohľadávky by boli v prípade likvidácie aspoň čiastočne uspokojené.⁵ Za účastníkov sa teda okrem dedičov považujú aj tí veritelia, ktorých pohľadávka sa v dedičskom konaní uspokojuje tým, že na jej úhradu veriteľ preberá konkrétnu vec z dedičstva. Túto dohodu uzavierajú (podpisujú do zápisnice) všetci dedičia a veritelia, ktorým sa dedičstvo prenecháva. Aktíva prenechávaného dedičstva musia byť presne špecifikované tak, akoby ich nadobúdali dedič.

¹⁴ R 19/1988: „Uznesenie súdu/osvedčenie o dedičstve o schválení dohody dedičov podľa § 482 ods. 1 OZ obsahujúce aj záväzok jedného z dedičov uhradiť dlh voči veriteľovi poručiťela, nie je pre tohto veriteľa podkladom pre podanie návrhu na súdny výkon rozhodnutia, exekúciu na vymoženie úhrady dlhu.“

¹⁵ § 175o ods. 1 OSP: „Na podklade zistenia podľa § 175m určí súd všeobecnú cenu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predĺženia v čase smrti poručiťela. Za všeobecnú cenu majetku určí súd sumu zhodne tvrdenú účastníkmi; ak sú tvrdenia rozdielne, vykoná súd na jej zistenie potrebné dôkazy. Ustanovenie § 136 OSP sa použije primerane.“

¹⁶ 175 p ods. 1 OSP: „Účastníci sa môžu dohodnúť o tom, že predĺžené dedičstvo sa prenechá veriteľom na úhradu dlhov. Táto dohoda podlieha schváleniu súdu, ktorý dohodu schváli, ak neodporuje zákonu; ak dohodu neschváli, pokračuje v konaní po právoplatnosti rozhodnutia.“

¹⁷ § 175n ods. 1 OSP: „Na návrh dedičov vydá súd uznesenie, v ktorom vyzve veriteľov, aby mu oznámili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí, a poučí ich o tom, že dedičia nezodpovedajú veriteľom, ktorí svoje pohľadávky včas neoznámili, pokiaľ je uspokojením pohľadávok ostatných veriteľov vyčerpaná cena dedičstva, ktoré dedičia nadobudli. Uznesenie súd uverejní v zverejnení na úradnej tabuli súdu.“

¹⁸ R 18/1985: „Pri uzavretí dohody podľa § 175q ods. 1 alebo § 175zca ods. 1 písm. d) OSP závisí výber veriteľov od dedičov. Súd/súdny komisár, musí pri schvaľovaní takejto dohody brať zreteľ na to, či tento spôsob ukončenia veci nebude v rozpore so zákonom a či nebude na ujmu tých, ktorí by mohli byť vo svojich právach pri likvidácii dedičstva ukrátení.“

Hmotnoprávnym predpokladom pre prenechanie dedičstva veriteľom k úhrade dlhov dedičstva **je dohoda** medzi dedičmi (jediným dedičom, prípadne štátom) na strane jednej a veriteľmi na strane druhej, že veritelia prevezmú majetok patriaci do dedičstva na úhradu svojich pohľadávok. Ak je zrejmé, že známy majetok poručiteľa nebude stačiť ani sčasti na úhradu pohľadávok uvedených v § 175v ods. 2 písm. c) OSP (ako ostatné pohľadávky), stačí, ak sa na dohode zúčastnia tí z veriteľov, ktorí by mohli byť pri rozdelení výťažku dosiahnutého speňažením dedičstva aspoň sčasti uspokojení. **Ostatní veritelia** (celkom alebo sčasti neuspokojení alebo ak nebol nejaký majetok zaradený do aktív dedičstva) potom môžu **svoje práva uplatňovať v sporovom konaní**,¹⁹ v ktorom môžu tiež preukázať, že do dedičstva patrí ešte ďalší majetok. Táto dohoda sa týka všetkých aktív dedičstva, čo znamená, že dedičia podľa nej nemôžu získať žiadny majetok patriaci do dedičstva a že nemôžu ani zaňho poskytnúť peňažnú náhradu.

O schválení tejto dohody **rozhoduje súd uznesením, ktoré sa doručuje všetkým účastníkom**, proti ktorému je prípustné odvolanie, a po právoplatnosti ktorého potom súdny komisár vydá osvedčenie o dedičstve.²⁰ **Súd túto dohodu schváli, ak neodporuje zákonu, teda najmä vtedy, ak dedičstvo v skutočnosti je ozaj predĺžené, a najmä, ak výber veriteľov korešponduje s veriteľmi podľa zásad rozdelenia výťažku pri speňažovaní majetku z dedičstva v rámci likvidácie;**⁵ **ak dohodu neschváli, pokračuje v konaní po právoplatnosti rozhodnutia.**

Túto dohodu treba zásadne rozlíšiť od dohody o vyporiadaní dedičstva, ktorú uzavierajú výlučne dedičia, hoci vo vzťahu ku konkrétnym veriteľom, pri ktorej si vymedzujú rozsah svojej dedičskej zodpovednosti za dlhy poručiteľa inak ako podľa zákonného ustanovenia § 470 OZ¹⁰ opísanej v bode 3. Pri tejto dohode o prenechaní predĺženého dedičstva nejde o dohodu o vyporiadaní

dedičstva, ku ktorému smeruje celé dedičské konanie, ale o dohodu dedičov a veriteľov, že dedičia veriteľom prenechajú majetok z dedičstva na úhradu ich dlhov, keďže dedičstvo je predĺžené.²¹ Hoci v oboch prípadoch z hľadiska formy ide o dohodu obsiahnutú v osvedčení o dedičstve alebo uznesení súdu, pri dohode podľa § 175p OSP sa však nevyporiadavajú aktíva ani pasíva, ale majetok z dedičstva, ktorého všeobecná cena je nižšia ako výška prihlásených (a uznaných) pohľadávok, sa prenecháva veriteľom na uspokojenie ich pohľadávok, a ktorá by mohla znieť nasledovne:

„Dedičia a veritelia sa po predchádzajúcom schválení návrhu tejto dohody na základe právoplatného uznesenia OS XY č. kon.: 00000/1111-22 zo dňa 00.11.2222 sa dohodli na p r e n e c h a n í predĺženého dedičstva

- majetku AB na úhradu dlhu vo výške XY veriteľovi YX,
- majetku CD na úhradu dlhu vo výške tu veriteľovi UT...“

Ak majetok z dedičstva prenechaný veriteľovi na úhradu jeho dlhu poručiteľa je technicky, ekonomicky či efektívne nedeliteľný a cena tohto majetku prevyšuje pohľadávku veriteľa, môže sa tento (už uspokojený) veriteľ zaviazat' na úhradu dlhu alebo jeho časti inému veriteľovi poručiteľa, ktorý po tom, čo si pohľadávku do dedičstva uplatnil a následne jeho pohľadávka bola rovnako zaradená do súpisu pasív, je tiež účastníkom tejto dohody. Takáto dohoda by mohla znieť takto:

„Dedičia a veritelia sa dohodli na p r e n e c h a n í predĺženého dedičstva:

- majetku AB na úhradu dlhu vo výške xy veriteľovi YX,
- majetku CD na úhradu dlhu vo výške tu veriteľovi UT, ktorý sa zaväzuje uhradiť veriteľovi SV sumu vo výške 00 €, ktorá zodpovedá rozdielu medzi všeobecnou cenou jemu prenechaného majetku z dedičstva a výškou jeho po-

¹⁹ § 175y OSP: „(1) Nezaradenie majetku alebo dlhov do aktív a pasív dedičstva v dôsledku postupu podľa § 175k ods. 3 nebráni účastníkom konania, aby sa domáhali svojho práva žalobou mimo konania o dedičstve. (2) Okrem prípadu, keď sa vykonala likvidácia dedičstva, nebráni uznesenie súdu tomu, kto nebol účastníkom konania o dedičstve, z ktorého uznesenie vzišlo, aby sa domáhal svojho práva žalobou.“

²⁰ §175zca ods. 1: „Notár poverený súdom (§ 38 ods. 1) vydá so súhlasom účastníkov osvedčenie o dedičstve, ak ... d) dedičia uzavreli s veriteľmi poručiteľa dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov.“

²¹ R 34/76: „Dohodu podľa § 175p OSP môžu uzatvárať len účastníci konania. Predpokladom na uzavretie tejto dohody je aj určenie všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva, prípadne výšky jeho predĺženia podľa § 175o ods. 1 OSP. K tomuto postupu dochádza nesprávne niekedy aj tam, kde sú dané podmienky na použitie § 175h ods. 2. Táto dohoda nie je dohodou o vyporiadaní dedičstva podľa 472 OZ a nie je schvaľovaná podľa § 175q ods. 1 písm. c). Je dohodou medzi účastníkmi konania - dedičmi a veriteľmi, ktorá má umožniť jednak urýchlené skončenie veci a jednak predchádzanie prípadným sporom. Jej schválenie je samostatne upravené § 175p OSP ods. 1 a nemožno podľa neho potvrdiť veriteľovi nadobudnutie dedičstva. Veriteľ sa tým, že je mu predĺžené dedičstvo podľa 175p prenechané na úhradu dlhov, nestáva samozrejme dedičom.“

hľadávky a súčasne predstavuje výšku pohľadávky veriteľa SV, ktorú má voči poručiteľovi, a to do 00 dní od právoplatnosti tohto osvedčenia o dedičstve...“.

Napriek tomu, že obe dohody dedičov o vyporiadaní dlhov s veriteľmi, teda dohoda o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov veriteľom, ako aj dohoda o vyporiadaní ich dlhu v rámci vyporiadania dedičstva majú spoločné to, že:

- dedičské konanie sa právoplatnosťou ktorejkoľvek dohody končí,
- veritelia sú účastníkmi konania a podpisujú ktorúkoľvek z dohôd (musia s ňou súhlasiť),
- veritelia sa však nestávajú dedičmi,

možno medzi oboma nájsť päť zásadných rozdielov, a to:

1. Kým dohoda podľa § 175p OSP je možná len v prípade predĺženého dedičstva, pri dohode o vyporiadaní dlhu ide o nepredĺžené dedičstvo.

2. Dohodu podľa § 175p OSP môžu uzavrieť len niektorí veritelia (ich výber však musí korešpondovať zo zásadami zakotvenými pri likvidácii a rozvrhu výťažku⁵), dohodu o vyporiadaní dlhu v rámci vyporiadania dedičstva musia uzavrieť všetci známi (prihlásení) veritelia.

3. Prípadná „zvýšená“ zodpovednosť dedičov za dlhy poručiteľa v prípade nerešpektovania poradia uspokojovania veriteľov⁵ hrozí len pri dohode podľa § 175p OSP, keďže tieto pravidlá uspokojenia veriteľov sa uplatňujú len pri predĺženom dedičstve, o aké pri dohode o vyporiadaní dlhu nejde.

4. Kým dohoda vyporiadaní dlhu je dohodou o vyporiadaní dedičstva, ktorou sa dedičské konanie končí a na základe ktorej dedičia nadobúdajú konkrétny majetok aj konkrétne dlhy voči veriteľom, tak dohoda podľa § 175p OSP nie je dohodou o vyporiadaní dedičstva, no veritelia nadobúdajú konkrétne veci z dedičstva v určenej všeobecnej cene (nie právo na výplatu v hodnote prenechaných vecí z dedičstva), a to na základe úradného rozhodnutia.

5. A najpodstatnejší rozdiel z hľadiska vykonateľnosti týchto dohôd pre veriteľov je ten, že kým dohoda uzavretá podľa § 175p OSP je titulom pre

zápis do verejných registrov (napr. správu katastra) a má účinky vykonateľného rozhodnutia či exekučného titulu, dohoda o vyporiadaní dlhu je „len“ dohodou medzi dedičmi, hoci vo vzťahu k veriteľom, no táto dohoda nepriznáva priamo právo veriteľovi na zaplatenie, teda právny nárok, ktorý by mohol byť priamo exekučným titulom. Veriteľ sa musí svojho práva (na zaplatenie, plnenie voči konkrétnemu dedičovi, teda už nie solidarne voči všetkým dedičom do výšky hodnoty nadobudnutého dedičstva) domáhať osobitnou žalobou, ak dedič, ktorý zodpovednosť za dlh voči konkrétnemu veriteľovi prevzal, ho dobrovoľne neplní.

Ak sa kedykoľvek po schválení dohody podľa 175p OSP (po právoplatnom skončení dedičského konania), zistí, že poručiteľovi patril ešte ďalší majetok, ktorý ešte nebol dosiaľ zahrnutý do aktív dedičstva, môžu sa dedičia s veriteľmi dohodnúť, že aj tento majetok im bude prenechaný na úhradu ich pohľadávok.²² Pri tom sa hmotne a procesne postupuje ako pri prvej dohode vrátane schválenia súdom. Ak budú následne uspokojení všetci veritelia, ktorým dedičia zodpovedajú za dlhy poručiteľa (tí, ktorí na základe konvokácie svoje pohľadávky prihlásili¹⁷), súd majetok, ktorý už nie je treba prenechať veriteľom, prejedná ako dedičstvo.²³

Právoplatnosťou uznesenia o schválení takejto dohody alebo vydaním osvedčenia **sa končí konanie** o dedičstve a **veritelia** sa na základe takejto dohody **stávajú vlastníkmí vecí patriacích do dedičstva** po poručiteľovi na základe **rozhodnutia štátneho orgánu**, nie dedenia, podobne ako odúmrtí, či nepatrný majetok. Dedič sa ním stane jedine v prípade, že on sám je veriteľom.

Ak nedôjde k dohode dedičov a veriteľov o prenechaní dedičstva na úhradu dlhov, spravuje sa povinnosť dedičov plniť dlhy ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku o likvidácii dedičstva.²⁴

Ak by veritelia nesúhlasili s prevzatím dedičstva na úhradu ich dlhov alebo by súd túto dohodu z už uvedeného dôvodu neschválil, prichádzala by do úvahy už len posledná možnosť vyporiadania predĺženého dedičstva, a to

²² § 175p ods. 2 prvá veta OSP: „Ak sa po právoplatnom skončení konania objaví ďalší majetok, postupuje sa podľa odseku 1.“

²³ § 175p ods. 2 druhá veta OSP: „Ak zostane majetkový prebytok, prejedná ho súd ako dedičstvo.“

²⁴ § 471 ods. 2 OSP: „Ak nedôjde k dohode medzi dedičmi a veriteľmi, spravuje sa povinnosť dedičov plniť tieto dlhy ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku o likvidácii dedičstva. Dedičia pritom nezodpovedajú veriteľom, ktorí svoje pohľadávky neoznámili i napriek tomu, že ich na to súd na návrh dedičov vyzvalo, pokiaľ je uspokojením pohľadávok ostatných veriteľov cena nimi nadobudnutého dedičstva vyčerpaná.“

6. Likvidáciou predĺženého dedičstva postupom podľa § 175t až v OSP.

Nariadenie likvidácie dedičstva (výlučne) uznesením súdu spôsobuje pre celé ďalšie konanie, dedičov a ďalšie procesné kroky závažné následky. Dedičia síce stále ostávajú účastníkmi konania, no ďalšie konanie už nie je konaním o vypo-

riadaní dedičstva, o ich právach, ale výlučne o uspokojení pohľadávok veriteľov, ktorým práva dedičov výrazne ustupujú. Keďže dedičia nenaobdávajú z dedičstva žiadny majetok, ich zodpovednosť za dlhy poručiteľa, ako ju zakotvuje § 470 OZ, zaniká.

Podrobnejšie o likvidácii v budúcom príspevku.

VEREJNÉ LISTINY A ZÁPISY DO VEREJNÝCH REGISTROV PROSTREDNÍCTVOM VEREJNÝCH LISTÍN

Mgr. Peter Danczi, Mgr. Vojtech Kavečanský

Hlavnou činnosťou každého notára je každodenné vystavovanie verejných listín. Je to podstata jeho povolania a takmer všetky úkony, právomoci a povinnosti notára smerujú vlastne iba k jedinému cieľu: vystaveniu verejnej listiny, ktorá dáva účastníkovi právnu istotu, je vykonateľná, všeobecne uznávaná a iba ťažko spochybniteľná.

Všeobecná definícia verejnej listiny je obsiahnutá priamo v ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.¹ Vychádzajúc z tohto ustanovenia, musí listina k povýšeniu na verejnú spĺňať tieto znaky: musí byť vystavená orgánom, ktorý má právomoci verejné listiny vystavovať, to znamená orgánom verejnej moci a musí byť vystavená postupom v súlade so zákonom, t.j. najmä v oblasti, v ktorej orgán verejnej moci verejné listiny môže vydávať. Ak sú tieto podmienky splnené, považuje sa listina za verejnú a je bez ďalšieho všeobecne uznávaná bez pochybností. Všetky ostatné listiny sú súkromné, pričom definícia súkromnej listiny nie je obsiahnutá ex lege. Verejná listina ako inštrument právnej istoty bola

potvrdená na Európskej úrovni aj rozsudkom ESD vo veci Unibank² V zmysle tohto rozhodnutia je verejnou listinou inštrument, ktorý bol vystavený orgánom verejnej moci, resp. orgánom, ktorý je na túto činnosť štátom poverený, potvrdzuje sa v nej nie iba pravosť podpisu, ale aj pravdivosť obsahu a môže byť vykonateľná v cudzom štáte v prípade, ak je vykonateľná v štáte pôvodu.³

Skutočnosti uvedené vo verejnej listine sa považujú za pravdivé, až kým sa nepreukáže opak. Štátu, občanom, podnikateľom, organizáciami a iným subjektom práva verejné listiny prostredníctvom tejto jednoduchej definície uľahčujú ich každodennú existenciu. Nemusia byť ostražití a podozrievaví pri preskúvaní skutočností, ktoré sú vo verejnej listine obsiahnuté. V prípade, ak niekto skutočnosti uvedené vo verejnej listine chce spochybniť, musí vždy niesť dôkazné bremeno.

Štát vydáva verejné listiny priamo prostredníctvom svojich orgánov (napr. občiansky preukaz⁴), alebo poverí na vydávanie orgány samo-

¹ Ustanovenie § 134 zákona číslo 99/1963 Zb. (Občiansky súdny poriadok) v znení neskorších predpisov: Listiny vydané súdmi Slovenskej republiky alebo inými štátnymi orgánmi v medziach ich právomoci, ako aj listiny, ktoré sú osobitnými predpismi vyhlásené za verejné, potvrdzujú, že ide o nariadenie alebo vyhlásenie orgánu, ktorý listinu vydal, a ak nie je dokázaný opak, i pravdivosť toho, čo sa v nich osvedčuje alebo potvrdzuje.

² Rozhodnutie vo veci C-260/97, ECR 1999, s. 3715 zo 17. júna 1999, Unibank a Flemming G. Christensen o výklade článkov 32, 36 a 50 Bruselského dohovoru, t.j. Dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach.

³ Definícia verejnej listiny vychádza zo správy Jenarda-Möllera v súvislosti s Lugánskym dohovorom zo 16. septembra 1988 o právomoci a výkone súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach, ktorý prijali členské štáty Európskej zóny voľného obchodu (EFTA). Predmetná správa bola uverejnená v Úradnom vestníku Európskej únie 1990 C 189, s. 57.

⁴ Ustanovenie § 2 ods. 1 zákona č. 224/2006 Z.z. o občianskych preukazoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.